

AUTISTÁK TANULÁSI, EMLÉKEZETI ÉS NYELVI KÉPESSÉGEINEK VIZSGÁLATA A FEJLESZTÉS TÜKRÉBEN

Szabó-Balogh Virág

SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: autizmus; tanulási, emlékezeti funkció; nyelvi funkció

Kutatásomban autisták tanulási, emlékezeti, nyelvi képességét vizsgáltam, mivel e három, látszólag különálló terület működése összefügg. Az autizmus tünettanát a Wing-féle triász (WHO, 1990; APA, 1994) foglalja össze a reciprok társas interakciót; a kommunikációt; a rugalmas viselkedéstervezést és érdeklődést érintve. Egyik magyarázó elmélete, a végrehajtoműködési-zavar hipotézis (Ozonoff, 1997) a frontális lebenyhez köthető, funkciói: tervezés, impulzuskontroll, valóság monitorozása, irreleváns válaszok gátlása, gondolkodás és cselekvés rugalmasságának fenntartása, a munkamemória működése; mely a triász harmadik területét sikerrel magyarázza. Az autisták rosszabbul teljesítenek végrehajtoműködés-teszteken (Damasio és Maurer, 1978; Rumsey, 1985). Explicit tanulásuk sérülést mutat, implicit tanulásukról kevés kutatási eredményt ismerünk (Mostofsky, 2000; Gordon és Stark, 2007; Barnes és Howard, 2008). Nyelvi területen a tünettan ismeretében érthető a deficit, amit e kutatás új szemszögből vizsgált.

Autista gyerekek végrehajtó rendszerének, emlékezetének működését vizsgáltuk több teszttel, tanulási képességüket (implicit, explicit) az ASRT-feladat segítségével (Howard és Howard, 2007). A szekvenciatanulás (ASRT) és a mondatfeldolgozás (nyelvi képesség) összefüggnek (Németh és mtsai., 2011). Nyelvi képességeik vizsgálatára az Interaktív összehangolódás (Pickering és Garrod, 2004) elméletének keretében saját, priming helyzettel manipuláló feladatokat használtunk. Eredményeiket kontrollcsoport (nem, életkor; nem, mentális kor alapján illesztve) adataival vetettük össze.

Az autisták szignifikánsan gyengébb eredményt értek el a komplex kognitív funkciókat igénylő feladatokon, ugyanakkor az egyszerű munkamemória-feladatokon az épek szintjén teljesítettek. Implicit tanulásuk a kontrollcsoport szintjének megfelelő, ám explicit tanulásuk eltért az éptől. Nyelvi képességeik terén jelentős mértékű elmaradást azonosítottunk, az interaktív összehangolódás deficitet mutatott.

Az eredmények alapján célunk a jelenleg használatban lévő, autistákat fejlesztő eljárásokra vonatkozóan egy ajánlás-értékelés elkészítése, ami elsősorban a hatékonyság kérdését célozza.

A kutatás a TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0012 keretében valósult meg.